כאיש המעורה בלוייה שלו אמר ריש לקיש בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה הוציאון לשוק ואמרו ישראל הללו שברכתן ברכה וקללתן קללה יעסקו בדברים הללו מיד הזילום שנאמר [1]כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה: ושתיה היתה נקראת: תנא א)שממנה הושתת העולם תנן כמאן דאמר מציון נברא העולם דתניא רבי אליעזר אומר עולם מאמצעיתו נברא שנאמר [2]בצקת עפר למוצק ורגבים ידובקו רבי יהושע אומר עולם מן הצדדין נברא שנאמר [3]כי לשלג יאמר ב)הוי ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עוזו רבי יצחק ג)(נפחא) אמר אבן ירה הקב"ה בים ממנו נשתת העולם שנאמר [4]על מה אדניה הטבעו או מי ירה אבן פנתה ד)וחכמים אומרים מציון נברא שנאמר [5]מזמור לאסף אל אלהים ה' ואומר [6]מציון מכלל יופי ממנו מוכלל יופיו של עולם תניא ר' אליעזר הגדול אומר [7]אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים תולדות שמים משמים נבראו תולדות הארץ מארץ נבראו וחכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו שנאמר מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו ואומר מציון מכלל יופי אלהים הופיע ממנו מוכלל יופיו של עולם: נטל את הדם ממי שממרס בו וכו': מאי ה)כמצליף מחוי רב יהודה

כמנגדנא

כאיש המעורה בלוייה שלו. הנדבק וחבוק באשתו בין זרועותיו: **הוציאום לשוק.** קיפלוס מן הכותל: **מציון נברא.** ציון נבראת תחילה וסביביה נדבקו רגבים עד סוף העולם מכל צד: **בצקת עפר למוצק.** מוצק אחד היה לו ומשם נדבקו רגבים סביביו: **מן הצדדין נברא.** ארבע מוצקות היו לו ונמתח והלך מכל צד עד שנדבק באמצעיתו: **כי לשלג יאמר הוא ארץ.** תעשה ארץ. ומהיכן גשם מטר וגשם מטרות מארבע צדדין הורידו והגשימו להעשות ארץ: **מציון מכלל יופי.** בתריה כתיב: **תולדות השמים.** מאורות וכוכבים: ה"ג **תולדות השמים משמים נבראו ותולדות הארץ מן הארץ נבראו:**

כמנגדנא

בליורים שהם מיני צבעים בעלמא ואין בהם ממשות כלל דלא מיישינן לחשדא אלא בחותם בולט ולא בחותם שוקע וכל שכן בדבר זה שאינו לא שוקע ולא בולט אלא מין צבע בעלמא °ונראה לי דאפילו ישראל מותר לצור צורות במיני צבעים ואין בזה משום לא תעשה לך פסל דלא אסר אלא פרצוף גמור מקוק בשער אבל במיני צבעים מותר כדאמר בחזקת הבתים (ב"ב דף נד.) הגר צורה בנכסי הגר קנה דרב לא קנה לגינתא דבי רב אלא בצורתא והקשה שם רבינו שמואל והאמרת ו)דכיור לא קנה אלא באמה כנגד הפתח ותירץ דהתם לאו היינו צורת בריה אלא ציורין בעלמא מעשה צלועים ופרחים אבל צורת חיה או עוף אסיבא ולא בעינן אמה כנגד הפתח אלמא דרב צייר צורת חיה ועוף אלא ודאי במיני צבעים מותר והא דתניא במכילתא לא תעשה לך פסל וכו' עד לא יעשה לו גלופה אבל יעשה לו אטומה תלמוד לומר וכל תמונה וכו' עד אפילו בהמה חיה ועוף ודגים ותנינים ואפילו הכוכבים ואפילו הסורזוירים כו' נראה לי דהכי פירושו גלופה היינו צורה בולטת אטומה צורה שוקעת ואשר במים מתחת לארץ להביא את הבובייא פי' שעושה צורה וחוקק דמות בבואה שבמים דסד"א דוקא אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת לרקיע אבל צורת דמות בבואה שבמים לא תלמוד לומר ואשר במים ויש אומרים להביא הסורזוירים נראה שהוא מין סד שבמים שקורין ניגס' בלשון אשכנז וכל אילו אינן אסורין לעשותם אלא פרצופים מקוקין אבל לא ממין הצבעים כמו שהוכחתי אמנם על כסא שלמה אני תמיה דכתיב ושנים אריות עומדים אצל הידות ושנים עשר אריים וגו' (מלכים א י) ואין לומר דעל פי הדיבור הוה כדכתיב וישב שלמה על כסא ה' למלך (דה"א כט) שהרי אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה ואיכא למימר בהא מיגדרא מילתא שאני כמו אליהו בהר הכרמל ושמא בהא מילתא נמי איכא למיגדר מילתא שבשביו עדים באים להעיד בפניו היו אריות שואגים ונוהמים כמו שיש במדרש ומתוך כך היו מתפחדים להעיד עדות שקר אי נמי יש לומר אחרים עשו לו וחשדא ליכא דרבים שכיחי גביה כדאמר גבי ר"ג ומה שעשו בכותלי היכל וקדשי קדשים ציורים מקוקים בכותל סביב פני הכפיר אל התימורה מפה ופני אריה אל התימורה מפה יש לומר על פי הדיבור הכל בכתב (דה"א כח) אי נמי יש לומר דלא שייך לא תעשה לך פסל אלא בתלוש אבל על הכותל במחובר לא דאינו אלא נוי בעלמא וכטל לגבי הכותל ואע"ג שאני מדמה לא הייתי עושה מעשה כמו זה התירוץ האחרון ועוד נראה לי דלפי סוגיית פרק כל הצלמים (ע"ז דף מג:) מוכח דכל מיני פרצופין מותר לעשות אפילו מקוקין וחותמה בולט חוץ מפרצוף אדם לחודיה או דמות ארבעה פרצופין בהדי הדדי שבכסא הכבוד אדם אריה שור נשר ודמות שמשין שבמדור העליון ושבמדור התחתון ותשמישי מקדש לעשות כמותו בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם כמדתן בארכו ורחבו שולחן תבנית שולחן מנורה תבנית מנורה אבל מילי אחריני שרי תדע דאמר אביי התם לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן והדר אמר אביי לא אסרה תורה אלא דמות ארבעה פנים בהדי הדדי והדר אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שבמדור העליון ופריך ושבמדור התחתון מי שרי והתניא אשר בשמים (שמות כ) לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת ומשני כי תניא ההיא לעובדם ופריך לעבדם אפילו שלשול קטן נמי ומשני אין הכי נמי ומסיפא דקרא נפקא אשר בארץ לרבות ימים ונהרות הרים וגבעות מתחת לרבות שלשול קטן ופריך ועשייה גרידתא מי שרי והתניא לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמשי המשמשין לפני כו' ומשני שאני רבן גמליאל דאחרים עשו לו וכו' והשתא מדלא קאמר אלא ז)ככל הנך שנויי שמע מינה דלא הדר ביה מכל מאי דשני מעיקרא ולא מסרו הכתוב אלא לחכמים ושמשין שבמקדש לא אסירי אלא כמותן דוקא כמדת ארכו ורחבו דאי לאו הכי לא יוכל שום אדם לעשות בית ושלחן וכלים לפי שהיו במקדש אלא ודאי לא אסרה תורה אלא כמותן ממש ועוד כיון דאפשר לעשות כמותן מסתמא לא אסרה אלא כיוצא בהן אבל שמשין שברקיע שאי אפשר לעשות כמותן אסרה תורה לעשות דוגמתן ואע"פ שאינו עושה כמדת ארכו ורחבו לפי שאי אפשר ושמשין שבמדור העליון כגון חיות שרפים ואופנים ומלאכי השרת אסור אפילו היכא דאחרים עשו לו ואפילו ליכא חשדא היכא דשכיחי רבים גביה משום דכתיב לא תעשון לא תעשון תרי זימני לדרשה לא תעשון אתי שמשין שאתי דהיינו שבמדור העליון לא תעשון כלל וקרי ביה לא תעשון אותי ולהכי פרצוף אדם לחודיה אסור וארבעה פרצופין אדם אריה שור ונשר אסור ולעבור עליו בשתים משום פרצוף אדם ומשום ארבעה פרצופין בהדי הדדי דהיינו דמות החיות ולא תעשו לכם איצטריך לשמשין שבמדור התחתון כגון חמה ולבנה כוכבים ומזלות ודוקא לכם לעצמכם אבל אחרים עושין לכם אי נמי דרשינן איפכא כי מן השמים דברתי עמכם וסמיך ליה לא תעשון דהיינו כל שמן השמים לא תעשון דהיינו אפילו שמשין שבמדור התחתון ודוקא אתם לא תעשון אבל אחרים עושין לכם ואת אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם נדרוש לשמשין שבמדור העליון לאסור אפילו כשאחרים עושין לכם דמשמע לכם לא ימצא לכם וכי האי גוונא דריש בתורת כהנים בפרשת קדושים תהיו אלהי מסכה לא תעשו יכול יעשו אחרים תלמוד לומר לכם והא דתניא אשר בשמים לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת ומוקי לה לעובדם היינו אפילו כשאחרים עשו לו לעובדם לעבור עליהם משעת עשיה ואע"ג דמלאכי השרת עובר בלא תעבדם אפילו כשאחרים עשו לו ח)(דהיינו פרצוף אדם) יש לומר לעבור עליו בשתים אי נמי אפילו אם הוא של פרקים דמשום עשייה לחודה לא עבר כדאיתא בפרק כל הצלמים (ע"ז דף מג:) מכל מקום כי עביד להו לעובדם חייב: **אלו** ואלו מציון נבראו. פירוש שאמצעיתן של עולם והצדדין מציון נבראו:

אלא

תורה אור

1. חטא חטאה ירושלם על כן לנידה היתה כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה גם היא נאנחה ותשב אחור: איכה א ח
2. בצקת עפר למוצק ורגבים ידבקו: איוב לח לח
3. כי לשלג יאמר הוא ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עזו: איוב לז ו
4. על מה אדניה הטבעו או מי ירה אבן פנתה: איוב לח ו
5. מזמור לאסף אל אלהים יי דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבאו: תהלים נ א
6. מציון מכלל יפי אלהים הופיע: תהלים נ ב
7. אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות יי אלהים ארץ ושמים: בראשית ב ד

◆

גליון הש"ם

תוס' ד"ה כרובים בו' ונראה לי דאפילו ישראל מותר. ק"ל דלפי דסברי הכא דלישראל אסור לצייר אף ע"י אחרים ליתסר לאמירה לנכרי שבות עי' תוס' ר"ה כד ע"ב ד"ה שאני ר"ג ואחרים עשו לו דתירצו במקום מצוה שאני והכא דל"ש כן ליתסר:

◆

תוס' ישנים

שברכתן ברכה וקללתן קללה. דכתיב אורריך ארור ומברכיך ברוך ומסיומן גדול כל כך: וחכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו. אמצעו שלם ואבן פנה שבמקום קאי שהתחיל כנגד ציון וה"ר יוסף לא היה גורס כהן בריאתה קמייתא אלו ואלו: ולא היה מתכוין להזות לא למעלה כו'. לעיל בפ"ק (דף טו.) פירש במשנה דכל ו' ימים זורק כו' (אינו אלא פני קדים):

מסורת הש"ם

א) [תוספ' פ"ג ה"ב], ב) [צ"ל הוא], ג) בע"י ליתא וכצ"ל, ד) [וילקוט איוב רמז תתקכ"ד איתא ר' יהודה אומר מציון כו'], ה) לעיל טו. [ולקמן נז: זבחים לח.], ו) [שם נג:], ז) [צ"ל ככל], ח) רש"א מ"ז.

◆

רבינו חננאל

כאיש המעורה בלויה שלו. ובשעה שנכנסו גוים להיכל ומצאו כרובין מעורין זה בזה אמרו לו הללו הן שברכתן ברכה וקללתן קללה. הזילום דכתיב כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה. ואסיקנא במקדש ראשון שהיה הארון והכרובים [ופרוכת], ומאי פרוכת, פרוכת של פתח פתוח בכותל הנקרא טרקסין היו בו פרוכות כר' זירא דאמר י"ג פרוכות הם במקדש, ז' כו' שערים ואחת בפתח ההיכל, ואחת בפתח האולם, ושנים בדביר אילו שאמרנו שהיו בפתח שנכנסין בו לקודש הקדשים ושתים כנגדו בעליה. רב אחא אמר במקדש שיני, ומאי כרובים, כרובים מצויירין בקיר, כדכתיב וקלע עליהן מקלעות כרובים ותימורות ופטורי ציצים וגו'. משניטל הארון. ירושלמי תני עד שלא ניטל הארון היה נכנס ויוצא לאורו של ארון, ומשניטל היה מגשש ונכנס מגשש ויוצא. אבן היתה שם ושתייה היתה נקראת שממנה העולם נשתת. תנן כחכמים שאומרים מציון נברא העולם, שנאמר אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ וגו' מציון מכלל יופי אלהים הופיע, וכתיב לכן כה אמר ה' הנני יסד בציון אבן וגו'. תניא אידך ר' אליעזר אומר אלה תולדות השמים והארץ, מן השמים נבראו תולדות השמים ומן הארץ נבראו תולדות הארץ. וחכמים אומרים אילו ואילו מציון נבראו, שנאמר מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר וגו' מציון הוכלל יופיו של עולם, כל אילו הדברים פשוטין הן. נטל את הדם ממי שהוא ממרס. כגון בוחש כדאמרינן שבוחשין את השתית.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones